

Vorančeva pot

Pri revolucionarju, ki je imel mehko srce

Dostop: Do Hotuljskega podolja oziroma Kotelj, njegovega središča, je od odcepa z avtoceste pri Arji vasi v Savinjski dolini skozi Velenje in Slovenj Gradec 58 km. Okoli Kotelj je speljana pohodniška Vorančeva pot, dolga 3,5 ure hoje.

Naravne lepote
Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Potovanje v Hotuljsko podolje ima naravoslovni in literarni mik. To so hotuljski nicinski kraji pisatelja Prežihovega Voranca (1893–1950), kraji v osojah pod strmo in plešasto Uršljo goro. Deželica je ena sama veličastna pogreznina, ki jo cepijo in prerivajo korita in globače. Vse je preraščeno, razrito, polno temnih strmin. Živi studenci tečejo pod mahovnatimi tlemi, le tu in tam pokažejo v svetli svet svoja bliskava usta. Eden takih studencev se okrepi nad vsemi drugimi in postane potok. Hotuljka mu je ime in v sivi davnini je brez imena in pomena ustvaril prodnato ravnico, ki se zdaj rahlo nagnjena spušča proti Mežiški dolini. Tu so se med Preškim Vrhom in Brdinjami razlegle Kotlje.

Bronasti Prežihov Voranc, postavljen malo nad svojim zadnjim prebivališčem na Preškem Vrh, se razgleduje po hotuljskem svetu, krajih svojih znamenitih novel in romanov.

Prežihova bajta na Preškem Vrhu. V njej je spominski muzej, ki je od 1. maja do 15. oktobra odprt vsak dan razen ponedeljka.

Hotuljci pravijo, da Batičev kip izraža pravega Voranca v vseh navzkrižjih njegovega značaja.

Že v rimskih časih je skozi to vas tekla najbližja pot iz Mislinjske doline oziroma rimskega mesta Colatio pri današnjem Slovenj Gradcu na Koroško oziroma v mesto Virunum na Gosposvetskem polju. Odkrili pa so bili Rimljani še en studenec, ki je pozneje, čeprav šibkejši in bolj skrit, nadkrilil pomen Hotuljke; bila je to slatina, za turistično rabo še danes imenovana Rimski vrelec. Domačini ji pravijo kisela voda. To je čista alkalična in brezžveplena slatina, priporočljiva za slabokrvne ljudi in za tiste s prebavnimi težavami.

Košenine pod Uršljo goro se zdijo kot pometene. Obdelane pa so le površine, kjer se lahko varno gibljejo traktorji. Živinčeta, kot so bili Prežihovi Jirsi in Bavhi, ne zapuščajo več hlevov, razen ko pride ponje mesarjev kamion. Le kje ob strani še vidiš sledove kakšnega požiralnika. Prepuščen je naravi, človeškega in Prežihovega boja na požiralniku več ni. Tudi ni več Dihurja, ki je v svojem strahu pred lakoto strahotno kaznoval otroka, ker mu je bil presekala en sam krompirjev gomolj. Zledeni nam kri ob spominu na to branje: kako je fantu izteklo oko, ker je njegov brat tako prešerno pokal z bičem. Morda ima kdo od hotuljskih mladcev še dušo »potolčenega kramoha« ali »levega devžeja«, junakov iz črtic v knjigi Solzice. Srečati utegneta tudi kakšno gospo, ki ima erotični naboj Radmance iz novele Ljubezen na odoru. Vendar so njihove duše ostale neodklenljivo zaprte v Prežihovih knjigah in v preteklosti. Živijo le v zvestih Prežihovih bralcih, kolikor jih je ostalo. Ali pa v kamrah sanj o

preteklosti. Toda nepozabne podobe koroške pokrajine, sinjih poletnih jutur, gluhih zimskih noči, zrelih polj in uničujočih neviht, mili in hudi dnevi – vse je danes v hotuljski dolini in okoli nje še na svojem mestu.

Je pa kakor duh iz steklenice v zadnjih letih spet planil na dan bratski spor. Ljudi danes v Kotlje ravno toliko kot spomin na Voranca vabi spomin na njegovega brata dr. Alojza Kuharja, klerikalnega politika in diplomata ter znanstvenika. V Kotljah so mu odkrili spomenik, ki se nekaterim zdi sramotno zapoznel, zakaj Alojz je bil zamolčan; v javnosti je bilo prikrivano celo to, da je bil z bratom komunistom ideološko hudo sprt.

Vorančeva pot, ki je stalnica hotuljskega turizma, je tako postala tudi pot spominov na Lojza. V enajstih postajah objame ves mladostni krog obeh bratov, domove oziroma različna selišča Vorančeve družine.

Peta postaja je pri kmetiji Ivartnik, po kateri je svoje ime dobilo Ivarčko jezero. To je hektar veliko jezerce, 5 metrov globoko, ki leži na višini 633 metrov. Ravenski železarji so ob njem oblikovali vzorno urejen turistični in rekreativni park, blizu pa imajo tudi smučišče Ošven. V gozdičkih okoli jezera so prostori za piknike z ognjišči; torej je tu poskrbljeno tudi za uživače telesnih radosti, ne le za poetične duše, za katere Uršlja gora drži to mirno usnulo vodo kakor kapljo na svoji dlani. Kraj je prekvašen z izdihi smrekovih lesov in je pretkan s soncem višin. Tu je človeku dano čutiti tišino in odstreti si slepost oči, videti preprosto lepoto trat in studencev, čutiti menjave letnih časov, njihovo dajanje in odvzemanje ...

V zaselku Podgora, blizu Kotelj, se je v leseni bajti ob kmetiji rodil Lovro Kuhar, ki je kot pisateljski samouk moderen naslednik koroških bukvnikov. Sin kmečke najemniške družine se je selil od

Ivarčko jezero na zaravni pod Uršljo goro, imenovano po kmetiji Ivartnik, kjer je najvišja postaja Vorančeve poti.

Podgora pri kmetiji Kotnik, zaselek, ki je pogosto v senci Uršlje gore. Bajte iz časa, ko se je v njej rodil Prežihov Voranc, ni več.

Začetni usmerjevalnik Vorančeve poti v središču Kotelj

domačije do domačije. Šolal se je le v dvorazredni ljudski šoli in na nekaj poznejših tečajih. Že v otroštvu je bistro opazoval življenje delavcev in kmetov. Njihove stiske je doživljal izjemno občutljivo in že doma je začel opisovati njihove nravi in usode. S pripovedno socialno balado *Boj na požiralniku* je požel veliko priznanje v slovenskem literarnem svetu. Nastopil je s psevdonimom Prežihov Voranc. Njegova družina se je namreč naselila na Preški Vrh, na posest, imenovano Prežihovina; ime Voranc pa je po hotuljsko izgovorjeni Lovrenc. S psevdonimom je v Ljubljani lahko varno objavljaj, kajti v tistem času, sredi tridesetih let prejšnjega stoletja, je bil Lovro Kuhar ilegalni bojevnik za visoke marksistične ideale, preganjan in zapiran funkcionar komunistične internacionale, visoko v vodstveni lestvici Komunistične partije Jugoslavije. Bil je celo eden konkurentov Josipa Broza za vodstvo jugoslovanske partije, k sreči ni ustrezal kominternovski kadrovske politiki, zato ni bil nikoli v Moskvi, ker bi ga verjetno vzela noč.

Dogajanje v njegovih delih je zmeraj dramatično, tako v čustvenih stiskah junakov kot v ostrini socialnih spopadov in bojov z naravo. Množične scene so živahne, opisi kmečkega življenja znajo biti tudi humorni, celo satirični, neprizanesljiva narava pa je pogostokrat opisana tudi ljubeče. Revolucionar Lovro Kuhar je imel kot pisatelj Prežihov Voranc mehko srce, polno sočutja in pravičnosti. Govorili so, med njimi sam Oton Župančič, da je Voranc močan kot medved. Ker je vzbujal tak vtis. A je bil v sebi tudi šmarnica, po koroško solzica,

nežna in občutljiva rožica, ki jo neprijazne sape rade poberejo. No, njegovo močno telo se je začelo podirati že v nemškem uničevalnem taborišču Mauthausen, tako da je pri življenju na Preškem Vrhu ostalo le še slabih pet let.

V središču Kotelj stoji bronasti Pobič s solzicami, kip Stojana Batiča. Tu se začne že nekaj desetletij stara pohodna Vorančeva pot, ki jo Korošci skrbno negujejo in obnavljajo. Krene iz Kotelj k Rimskem vrelcu, se nadaljuje v Podgoro, razloženo naselje pod Uršljo goro, do kmeta Kotnika oziroma do skromne Kotnikove bajte, v kateri se je Voranc rodil. Danes se ji pozna večkratno obnavljanje, tako da nikakor nima več podobe s konca 19. stoletja. Na stara leta je Voranc na svoj način še zmeraj grenko ljubil to bajto, jo obiskoval za god in koga k njej pripeljal. Napeljati je dal do nje elektriko. Nekoč so se mu utrnile čudno malodušne besede: *»Mati! Zakaj nisi bežala pred porodom od tod? Usoda mojega življenja je neločljivo zvezana s podobo mojega rojstnega doma. Večno hladen in mračen je ...«* (Pozimi res, ker stoji v senci Uršlje gore.)

Vorančeva pot potem objame ves njegov prebivalni krog, nekatera prizorišča Solzic, domove oziroma različna selišča Vorančeve družine. Je dobro označena, ni preveč naporna – čeprav gre včasih nekoliko vkreber pa tudi navzdol, a tak je pač karavanški svet Hotuljskega podolja – dolga je tri ure hoje in pol. Primerno je prehoditi tudi samo del poti, recimo do rojstne hiše v Podgori in nazaj v Kotlje; ali pa do Prežihove bajte na Preškem Vrhu, kjer je Voranc z družino preživel zadnja leta življenja. V eni od koč so razstavljeni predmeti iz njegovega življenja in literature. Spominski muzej je odprt od 1. maja do 15. oktobra vsak dan razen ponedeljka od 9. do 17. ure, ob nedeljah od 14. ure naprej. (Zgibanka o Vorančevi poti je objavljena na spletu. V njej je tudi zemljevid poti.)

Na poševni planjavi nad bajto stoji dominanten pisateljev spomenik, tudi ta delo Stojana Batiča. Prežih se kot veliki bronasti duh razgleduje po svojem hotuljskem svetu. Od tam je le še kratka pot nazaj v Kotlje, na tisti prostor, kjer je življenje resnično hladno in mračno, na krajevno pokopališče, kjer ima veliki in nemirni pisatelj svoj večni mir.

V Kotljah stoji bronasti Pobič s solzicami, prisposoda mladega Voranca, ki iz strašljive globeli Pekel prinaša materi šmarnice. Tudi ta kip je ustvaril Stojan Batič.